

Litteratur

Armas Salonen, Hippologica accadica. Annales academiae scientiarum fennicae, Series B, Tom. 100. Helsinki 1956. 318 sidor, 20 planscher.

Ett nytt bidrag till den redan ansenliga litteraturen om hästen i Främre Orientens högkulturer är prof. Armas Salonens rubr. arbete. Boken är uppställd som ett filologiskt reallexikon över hippologiska termer i kilskriftstexter, men ger dessutom rikliga källhänvisningar och kulturhistoriska sammanfattningar. Namnet »Hippologica» är egentligen alltför snävt, eftersom boken även behandlar andra dragdjur än hästar: åsnor, mulor, mulåsnor, nöt, kameler och elefanter. Huvuddelen av utrymmet ägnas dock equiderna, deras tämjning och användning. Boken ansluter sig till och avslutar författarens tidigare arbeten om transportmedel i Främre Orienten.

Med tanke på författarens stora kunskaper och det anseende han åtnjuter som assyriolog, kan man vara förvissad om arbetets höga kvalitet. För kilskriftstolkare skall den utan tvivel bli en nyttig och god uppslagsbok, medan de encyklopediskt avfattade kapitelinledningarna kommer att vara till god hjälp för icke-filologer; också dessa får dock en uppfattning om terminologins omfattning under olika epoker.

C. F. M.

Johannes Brøndsted, Danmarks Oldtid. I, Stenalderen. II, Bronzealderen. (Anden udgave). København (Gyldendal) 1957, 1958. 408, 316 sidor.

Brøndsteds Danmarks Oldtid hör redan till de klassiska och fortfarande till de ousmbärliga arbetena över europeisk arkeologi. Danmark har ett centralt läge i Europa och är världsdelen arkeologiskt bäst utforskade land, vilket gör, att det inte finns många problem av större räckvidd, som kan lösas utan sidoblickar på det danska materialet. Detta gäller stenåldern lika väl som bronsåldern. Även om Danmark inte mera betraktas som en av det förhistoriska Europas kultur- och folkvaggor, står det danska fyndmaterialet dock i nyckelställning vid alla försök att skapa ordning i Mellaneuropas brokiga neolitikum. Beträffande bronsåldern kan sägas, att det montelianska periodsystemet, som fortfarande är stommen för bronsåldersforskningen i stora delar av Europa, huvudsakligen bygger på danska fyndkombinationer.

En jämförelse av den nyligen utkomna andra upplagans två första delar med den första upplagan, som utkom 1938 och 1939, ger en bild av vad som hänt i dansk arkeologisk forskning under de mellanliggande åren. För mesolitikum konstaterar vi framför allt att Bromme-fyndet tillkommit och att de norska Komsa- och Fosna-grupperna ges ett större utrymme. Det är förövrigt ett genomgående drag, att kulturutvecklingen i de övriga skandinaviska länderna denna gång behandlas utförligare än i den förra upplagan.

En nyhet är även Kongemose-kulturen. Det är samma kulturgrupp, som Mathiassen tidigare har kallat den äldsta kustkulturen och den låtes sålunda omfatta bl.a. Carstensminde-fyndet. Brøndsted presenterar Kongemose-gruppen som ett förstadium till Ertebölle-gruppen; med tanke på den mångfald av »kulturer», som redan införts i terminologin och med hänsyn till dem, som skall inpränta deras namn i sitt minne, hade man må hända kunnat önska att de båda kulturgruppernas samband hade givits ett tydligare uttryck i den förstas benämning.

Den tidigneolitiska tiden har ganska grundligt möblerats som. Man fäster sig vid, att författaren följer C. J. Beckers syn på den tidigneolitiska kulturutvecklingen och alltså avvisar Troels-Smiths tanke, att A-keramiken skulle höra till Ertebölle-kulturen. Han avvisar även Erik Hinsch's tanke om förbindelser med Västeuropa och accepterar istället Vogts uppfattning av Michelsberg-gruppen som en med trattbågarkulturen urbefryndad, österifrån invandrad kultur. — Beträffande Gudena-kulturens fortlevande i neolitisk tid uttalar sig författaren med största försiktighet.

För den mellanneolitiska tiden är den »grubekeramiske» kultur en nyhet — den beskrivs i enlighet med Beckers forskning. Här kan en kommentar till verkets disposition vara motiverad. Dispositionen är strängt kronologisk sålunda, att för varje periodavsnitt de jämsides levande kulturgrupperna beskrivs. Läsaren får därigenom ett starkt intryck av mångfalden i danskt neolitikum, men man frågar sig, om inte kulturmotsättningarna därigenom framhåvas på översiktighetens bekostnad.

Inom bronsåldersforskningen tyckes ej lika mycket ha hänt som i stenåldern. I verkets andra del är det egentligen endast några nya fynd som har tillkommit och vissa nystiliseringar som skiljer de båda upplagorna åt. Bronsåldersforskningen har nått samma statiska tillstånd, som det skede den vill beskriva. Inom vardera kan man konstatera samma lugna, majestätiska fortskridande utan tvära omkastningar eller störande infall.

Danmarks Oldtid — både verket och dess objekt — står i särklass inom europeisk arkeologi.

C. F. M.

Birger Nerman, Grobin - Seeburg. Ausgrabungen und Funde. Kungl. Vitterhets Historie och antikvitets Akademiens monografiserie). Uppsala 1958. 200 s., 61 planscher.

Det är med glädje och tacksamhet som man mottar Birger Nermans senaste stora arbete, den slutgiltiga redogörelsen över hans grävningar i Grobin, Lettlands västkust, samt hans därvid vunna resultat. Grävningarna företogs under de lyckliga åren kring 1940, då det kulturella samarbetet mellan Sverige och de unga baltiska staterna var livligt och fruktbringande, och det var på inbjudan av lettiska fornminnesförvaltningen de kom till stånd. Boken är också tillägnad minnet av den dåvarande chefen för fornminnesförvaltningen, professor Francis Balodis.

Författaren har redan tidigare publicerat en del av grävningsfynden och framlagt sin uppfattning om deras tolkning i ett antal smärre artiklar. Han kommer inte nu med något väsentligt nytt beträffande det senare, men han framlägger här materialet i sin helhet, sakligt och noggrant, med ypperliga illustrationer, gör det tillgängligt för varje forskare och ger därigenom möjligheter för andra att försöka bedöma hans slutlednings riktighet. Författarens uppfattning är att det i Grobin är fråga om skandinaviska vendeltida kolonier, en gotländsk och en mellansvensk, som de av honom utgrävda eller delvis utgrävda gravfälten tillhört. Man kan ställa sig frågan, huruvida gravformerna och materialet berättiga till en dylik nationalitetsbestämning och svaret kan variera. Materialet är inte överväldi-